Національний університет
«Острозька академія»

ІСТОРІЯ УКРАЇНИ В УКРАЇНСЬКІЙ РАДЯНСЬКІЙ ІСТОРІОГРАФІЇ

Кредити та кількість годин:	*Очна форма: кредити 5 ECTS; години: 18 лекційних, 20 практичних та 110 самостійна робота; 2 год. консультації, екзамен.* *Заочна форма: кредити 5 ECTS; години: 4 лекційних, 4 практичних та 142 самостійна робота; екзамен.*

I. Опис навчальної дисципліни

Предмет курсу «Історія України в українській радянській історіографії» «є складовою частиною вузівського курсу історії української історіографії.

Курс вивчає історію академічної історіографії в радянській Україні у сталінський і післясталінський період, в тому числі питання:

– Формування радянської схеми історії України

– Радянську історичну політику зазначеного періоду та її вплив на зміни радянського бачення українського минулого.

– Способи наукової комунікації та інституційні основи функціонування української радянської історіографії.

– Професійна та ідеологічна ідентичність українських вчених в УРСР, професійні та соціокультурні типи українських радянських істориків.

- *Головні концепції та інтерпретації українського минулого в текстах офіційних українських істориків.*
- *Нонконформістські тлумачення минулого України в працях істориків, які намагалися виходити за межі офіційних інтерпретацій українського минулого.*

Хронологічні рамки курсу охоплюють період від закінчення формування радянської схеми української історії в середині 1950-х років до ідеологічних змін середини 1980-х років, які започаткували перехід до вільної від партійних приписів практики діяльності українських істориків та дискредитацію радянської історіографічної схеми.

II . Мета і завдання навчальної дисципліни.

Метою *курсу є набуття студентами систематичних знань з основних проблем історії української історіографії післясталінського періоду. Перед студентами ставиться проблема розуміння взаємозв'язку між соціокультурними та політичними обставинами українського історіописання та концептуальним виміром наукової діяльності українських істориків, значення наукових установ та серійних й періодичних видань з історичних наук, історіографічної творчості українських істориків «першого» та «другого» плану, ролі політичного тиску та замовлення в історії української історіографії зазначеного періоду. Лекційний курс побудований за проблемним і історико-хронологічним принципами. На практичні заняття виносяться теми, що, як правило, лише в загальних аспектах висвітлені в лекціях або ж такі, що пропонуються для самостійного вивчення.*

Реалізація зазначеної мети передбачає виконання таких основних ***завдань****:*

– ознайомити студентів з основними етапами історії української радянської історіографії;

- *Розглянути основні соціокультурні, політичні та інституційні чинники українського історіописання того часу;*
- *показати основні наукові ідеї, концепції окремих українських істориків в ділянці історії України на тлі їхніх інтелектуальних біографій, інтелектуальної та соціальної історії української та світової історіографії;*
- *показати роль політичного примусу та ідеологічного котролю в діяльності українських радянських істориків*

Зазначене вище дозволяє сформувати у студентів:

загальні компетентності:
ЗК08. Цінування та повага різноманітності та мультикультурності.

спеціальні компетентності:
СК01. Здатність виявляти та досліджувати історичні й археологічні джерела різних видів, аналізувати наукові тексти, узагальнювати інформацію.
СК03. Здатність презентувати та обговорювати результати досліджень і професійної діяльності у сфері історії та археології.
СК04. Здатність виявляти специфіку в підходах до вирішення проблем в галузі історії та археології представників різних наукових напрямів та шкіл, критично осмислювати новітні досягнення історичної науки.
СК06. Здатність здійснювати експертний аналіз в предметній області.

III. Результати навчання.

ПРН згідно з ОПП	*Результати навчання за навчальною дисципліною*
ПРН 01. Аналізувати теоретичні та методологічні проблеми сучасної історичної науки, критично оцінювати стан проблеми та результати останніх досліджень.	*– володіти фактичним матеріалом, узагальнювати та аналізувати український історіографічний процес середини-другої половини XX ст;* *– використовувати основні методи історії історіографії для – вирішення наукових проблем;* *здійснювати історіографічний аналіз та синтез наукових історичних текстів.*
ПРН 08. Розширювати актуалізовану джерельну базу за рахунок введення до наукового обігу архівних джерел, опрацювання фондів музеїв, участі у наукових й археологічних експедиціях тощо.	*– вміти застосовувати методологію і методи історіографічних досліджень в прикладних студіях з історії історіографії;* *– актуалізувати власні знання на основі вивчення історіографічних джерел;* *– впроваджувати в науковий обіг джерельний комплекс української радянської історіографії, особові джерела з обсягу життєвого і творчого шляху українських істориків радянської доби.*

IV. Програма навчальної дисципліни (структура дисципліни)

Теми і плани лекцій

Тема 1. Вступ до курсу. (2 год.).

1. Предмет, мета і завдання, методологічні основи курсу.
2. Джерельна та історіографічна база курсу.

Тема 2. Владна доктрина української історії в сталінський період та під час історіографічної відлиги сер. 1950-х – поч. 1970-х рр. (4 год.).

1. Політичний контекст українського радянського історіописання сталінської доби.
2. Утвердження радянської схеми історії України.
3. Історична концепція „Тез" 1954 р.
4. Хрущовська відлига та українське минуле.
5. Політична кон'юнктура доби П. Шелеста та національна історія.

Тема 3. Система організації та наукових комунікацій в історичній науці УРСР у сталінський період та під час історіографічної відлиги сер. 1950-х – поч. 1970-х рр. (4 год)

1. Партійні органи в системі організації історичної науки.
2. Наукові історичні установи.
3. Участь у наукових конференціях як засіб наукових комунікацій в українській радянській історіографії.
4. Міжнародні зв'язки українських радянських істориків.
5. Наукові історичні видання.

Тема 4. Умови творчості українських радянських істориків в сталінський період та під час історіографічної відлиги сер. 1950-х – поч. 1970-х рр.

1. Історики в умовах сталінських чисток та ідеологічних кампаній.
2. Українські історики доби відлиги та інформаційна база їхніх досліджень.
3. Цензура наукових текстів.
4. Після Сталіна: методи заохочування та залякування українських радянських істориків.

Тема 4. Ідеологічні та професійні ідентичності істориків радянської України. 2 год

1. Офіційні історики.
2. Історики „з партійним квитком та українською душею"
3. Історики-нонконформісти в радянській Україні.

Тема 5. Українська історія в нонконформістській історіографії періоду післясталінської відлиги. 6 год

1. Розробка ідеї про суголосність європейської та української історії.
2. М. Брайчевський про етнічний розвиток східного слов'янства
3. Альтернативне бачення українсько-російських взаємин 17 – 18 ст.
4. Постановка питання про дофедорівське книгодрукування.
5. Концепція О. Лугової про становище української економіки в Російській імперії.
6. Запорізьке козацтво в українській історіографії.
7. Українські державотворчі традиції в нонконформістській історіографії
8. Неофіційні погляди на українське націотворення та національний рух.

Тема 6. Нові ідеологічні акценти у ділянці історії України в період посилення партійного диктату поч. 1970-х – сер. 1980-х рр. 2 год

1. Загальносоюзні історіографічні трансформації та українська історія.
2. Національна історія в контексті консервативного повороту в національній політиці.
3. Владні ініціативи щодо української історії кінця 70-х – середини 80-х рр.

Тема 7. Історична наука УРСР та консервативний поворот поч. 1970-х – сер. 1980-х рр. (4 год)

1. Кадрова «чистка» в історичній науці УРСР.
2. Посилення цензурних утисків.
3. Зміни в організації історичної науки в УРСР.
4. Політична „мікровідлига" на зламі 70-х – 80-х рр. та українська історіографія.
5. Тенденції суспільного життя та кадри української історичної науки.

Теми, плани та методичні пояснення до семінарських занять

- **Тема 1. Генеза радянської схеми історії України (6 год.)**
- **Тема 2. Конструкція українського минулого в „Історії Української РСР" 1953 – 1956 рр. (6 год.)**
- **Тема 3. Владне бачення українського минулого в його визначальних директивах доби відлиги середини 1950-х – початку 1970-х років.**
- **Тема 4. Переформулювання „сталінського" образу національної історії в період історіографічної відлиги: „Історія Української РСР" 1967 р. (4 год.)**
- **Тема 5. Історія української історичної думки в історіографії сер. 50-х – поч. 70-х рр.**
- **Тема 6. Минуле України в історичній науці УРСР поч. 70-х – сер. 80-х рр.**
- **Тема 5. Організаційні основи української радянської історичної науки 1950-х – 1980-х рр.**

